

Változik-e az opcionális *volna : lenne* arány a fordított szövegekben?

A számítástechnika egyre újabb és újabb eszközökkel támogatja az alkalmazott nyelvészeti kutatásokat. A korpuszok új fejezetet nyitottak a kontrasztív szövegnyelvészet történetében, így a fordított szövegek sajátosságainak vizsgálatában is. Segítségükkel feltárhatjuk a fordításízűség szövegszinten kimutatható okait, az adott nyelvpárra és fordítási irányra jellemző fordítási mintázatot, és a fordítási univerzálékat. Ezek hasznosítása igen fontos a fordításoktatás, a fordítástámogatás, a gépi fordítás és a lexikográfia számára.

A fordításkutató számára nehéz feladatot jelent, hogy intuícióit egzakt adatolható eredményekkel támassza alá. Nehézséget jelent többek között a profi fordítások esetében a fordításízűség, azaz az autentikus nyelvhasználatól eltérő szövegszintű különbségek megragadása. A legnagyobb kihívást azoknak a releváns nyelvi elemeknek a megtalálása jelenti, amelyek esetében a gépi elemzéshez használt statisztikák, kulcsszó keresések, konkordancia programok lekérdezéseinek eredményei valóban a szövegszinten jelentkező eltolódásokra utalnak.

Előadásom az opcionális *volna : lenne* előfordulás példáján keresztül mutatja be, hogy egy jól kiválasztott elem segítségével miként mutatható ki az autentikus és másodlagos magyar nyelvű szövegprodukciónak közötti markáns különbség. Eredményeimet a Magyar nemzeti szövegtár, és az általam épített fordítási korpusz lekérdezésével kaptam.

A szinkrón összevetés tapasztalatai alapján a *volna : lenne* pár használati aránya a fordított szövegek esetében jelentősen eltolódott a *volna* irányába. Ez a tendencia éppen ellentétes képet mutat az autentikus magyar szövegalkotás diakrón vizsgálatának eredményével, mely szerint a *lenna* használatának térnyerése számottevően növekedett az újmagyarban az előző századok gyakorlatához képest.

Szakirodalom:

- Horváth L. 2001. Diakrón összevetéssel a *volna : lenne* kettősségről. In: *Magyar Nyelv* 97. évf. 3. szám. 303 – 313.
- Horváth L. 2001. A *volna : lenne* kettősség kontrollvizsgálata. In: *Magyar Nyelvőr* 125. évf. 2. szám. 158 – 168.
- Silberztein M. 2008. *NooJ v2.4*. Elérhető: <http://www.nooj4nlp.net>
- MTA Nyelvtudományi Intézet. 1998. *Magyar Nemzeti Szövegtár*. Elérhető: <http://corpus.nytud.hu/mnsz/>